

Vägen till hållbara, lokala ekonomier börjar ^{de} här!

Lokalekonomidagarna - 10 år

I och med årets konferens är det 10 år sedan de första Lokalekonomidagarna ("LEK") gick av stapeln. Konferensen hölls ursprungligen i Växjö Universitet men flyttade sedan till Mälardalenshögskola och har nu landat i Sättra Brunn utanför Sala. Syftet med LEK har varit att skapa en mötesplats mellan lokala utvecklingsgrupper, företagare, forskare, myndigheter och bankfolk där de kan diskutera kapitalförsörjning och lokalekonomi. Målet har varit att skapa långsiktiga spelregler för den lokala ekonomin samt främja en hållbar tillväxt.

En av initiativtagarna som varit med från starten är ULLA HERLITZ som arbetar på Hela Sverige ska leva. Hon berättar om hur idéer som uppmärksammas på LEK plockas upp av någon organisation och sedan får reell spridning ute i samhället.

– För ett antal år sedan hade vi en tanke om att mikrolån skulle vara riktigt bra för många småföretagare, berättar Ulla. Så vi skapade ett seminarium på LEK om mikrolån och bjöd specifikt in ALMI för att delta. ALMI tyckte mikrolån var en toppenidé, så de paketerade om produkten utan säkerheter med efterföljande succé som resultat. Senare uppmärksammades även ALMI's satsning på regeringsnivå som lyfte fram den som "mycket lyckad". Det var den funktionen vi ville att LEK skulle fylla – som en lokal påverkansplats.

Enligt Ulla är det svårt att mäta det direkta resultatet av LEK då mycket sker i det fördolda. Men hon är övertygad om att många myndigheter som besöker konferensen börjar tänka och agera annorlunda – även om förändringarna tar jättelång tid. LEK har dock inte lyckats påverka den lokalekonomiska forskningsinriktningen på universiteten. Tanken var att samarbetena med Växjö och Västerås skulle resultera i att lokalekonomi blev ett mer prioriterat ämne – men så blev det inte. Därför försöker konferensarrangörerna påverka forskningen på gräsrotsnivå istället. Många studenter arbetar idag på LEK som volontärer och på så vis hoppas man att de lokalekonomiska idéerna skall nå universiteten via C eller D uppsatser.

Från årets konferens tar Ulla med sig idéerna om crowdfunding – via internet kan vem som helst lägga upp ett lokalekonomiskt projekt, sedan donerar olika privata finansiärer hur mycket de vill för att stödja projektet. Slutligen kan en offentlig myndighet bidra lika mycket pengar till projektet som de privata aktörerna sammanlagt har satsat. Ulla tror att crowdfunding blir en viktig del av framtidens landsbygdsfinansiering.

Det kontantlösa samhället ökar rånrisk i lanthandel

– Bankerna flyttar risker med kontanthantering till oss i detaljhandeln. Det är vi små som förlorar på det här. Rånrisken ökar ju med mer kontanter i kassan, det sa JESSICA BERGFORS som driver en lanthandel i Slussfors i Storumans kommun och som inledningstalade på Lokalekonomidagarna.

Det blir allt längre till bankkontoren och Jessica och andra butiks innehavare i glesbygden kan inte åka in med kontanter till banken varje dag. Föreningar i glesbygden har samma problem och försöker bli av med sina kontanter, vilket betyder att Jessicas kontantinnehav ökar. Hon kan ju inte säga nej till kundernas betalmedel.

– När man tar bort en samhällstjänst så här måste man ersätta den med något annat, men det har inte skett i den här frågan, säger Jessica och fortsätter:

– Jag tycker att det här är samhällets ansvar. Jag tillhandahåller en grundläggande service och det offentliga borde stötta det, säger hon.

Mot en hållbar ByNP-tillväxt?

INEZ ABRAHAMZON, ordförande för Hela Sverige ska leva, inledde Lokalekonomidagarna med att agera samtidsspanare. Hon ser en viktig förändring som sakta sprider sig. Och det är att tillväxtbegreppet är ifrågasatt.

– Bara härom dagen var det någon på Mittuniversitetet som sa att tillväxt, det är bara kvinnor mellan 15 och 45 år som kan åstadkomma, sa Inez och fortsatte:

– Västerbotten-Kuriren som är Norrlands största tidning ställde frågan om vad som finns bortom BNP, på ledarsidan. Att lycka inte har koppling till pengar. Det är två tydliga exempel på det som Inez – och kanske fler av oss – ser, nämligen en ökande öppenhet för nya perspektiv. Mot en hållbarare tillväxt med mera ByNP än BNP.

"Tillväxt, det är bara kvinnor mellan 15 och 45 år som kan åstadkomma..."

Nya möjligheter för den lokala ekonomin i Landsbygdsprogrammets programperiod 2014-2020

I Jordbruksverkets landsbygdsprogram finns olika stöd och ersättningar som ska stimulera och utveckla landsbygden genom nya företag, varor och tjänster. Miljö och hållbar utveckling är prioriterat i programmet. När det nu är dags för en ny programperiod finns det en möjlighet att påverka innehållet. Därför anordnades under Lokalekonomidagarna ett panelsamtal med ANNETT KJELLBERG från Jordbruksverket och THOMAS JOHANSSON från Tillväxtverket med INEZ ABRAHAMZON, ordförande för Hela Sverige ska leva, som moderator.

Enligt Inez är formuleringarna i dagens landsbygdsprogram bra utformade "på pappret", men det brister i det faktiska utfallet. Exempelvis så läggs för stor vikt på att granska bidragstagarnas ekonomiska utgifter - "kvitton" - istället för att granska projektens miljömässiga och sociala resultat. Myndigheterna har gått från "hjälp" till "kontroll och granskning".

Inez frågar sig också hur man får till ett sammansatt program - där olika myndigheter regionalt och nationellt lär sig jobba på samma sätt och inte komplicerar för bidragsansökarna. Inez avslutar med att fråga hur man kortar handläggningstiderna samt hur man skall göra för att få bidrag om man är kvinna?

Enligt Anette skall administrationen bli bättre genom att Jordbruksverket eventuellt skall ta över granskningen från länsstyrelserna.

- När man kapar ett administrativt led blir det enklare,

snabbare och billigare, menar Anette. Jordbruksverket kommer också att storsatsa på E-ansökningar, nyteknik på internet (ljud och filmer) och schabloner. Många Leaderområden jobbar med "checkar" - och då kan det ta tre dagar innan man får sina pengar. Anette tipsar också om att det är stödberättigande att budgetera för hjälp med ansökan i sig.

Enligt Thomas är det ett problem att enbart 15 % av det sammanlagda stödberättigande beloppet går till kvinnor, något som han tror beror på att kvinnor är för "försiktiga" i sina budgetansökningar.

- När kalkylerna inte går ihop beviljar bankmannen inte heller några pengar och ansökan avslås, påpekar Thomas.

Tomas berättar att Tillväxtverket mestadels jobbat med stora aktörer såsom universitet och kommuner men att de nu håller på att öppna upp för mindre aktörer att söka bidrag. Samma problem arbetar även Jordbruksverket med.

- Även vi har noterat att vissa grupper inte kan få lån, därför har vi gett en högskola i uppdrag att undersöka hur vi skall bli bättre på det, avslutar Anette.

Lokal ekonomi - förutsättning för ett hållbart samhälle

Hur skall vi hantera de sammanlagda kriserna av skuldsättning, naturresursplundring och energibrist? Enligt BJÖRN FORSBERG, författare till boken Omställningens tid - tillväxtens sista dagar och seminariehållare på Lokalekonomidagarna 2012, är den enda framkomliga vägen att ställa om samhället till ett lågenergisamhälle där tjänster och varor produceras lokalt.

- I det krisdrabbade Grekland ser man just nu stor efterfrågan på lokalekonomiska tjänster såsom bytesringar och lokalavalutor, berättar Björn. Man ser även en omvänd migration från stad till land. I Sverige behöver vi förbereda oss genom att inventera utgångsläget i vår bygd eller stadsdel: Vad har försörjt den historiskt? Vad odlade man och vad jobbade man med? Idag involverar sig många invandrare i omställningsrörelsen - kanske är de framtidens landsbygdsentreprenörer?

Sparbanksrörelsen behöver aktiveras

RONNY SVENSSON, rådgivare i Bergslagsgruppen pratade under seminariet "Kommunernas agerande när bankerna sviker landsbygden" om sparbanker. Han är övertygad om att den gamla folkrörelsen, sparbanksrörelsen, behöver aktiveras. Framför allt för småföretag, när de stora bankerna lämnar landsbygden.

Det är dessutom möjligt att få bankfilialer i områden där man inte tidigare haft en sparbank. Det visade exemplen Storfors och Sysseleback. I Sysseleback har en filial öppnats nyligen och i Storfors, troligen i augusti. I Norrbotten har Sparbank Nord blivit en motor för hela regionen, berättade Ronny. Det finns en Sparbank Nord i nästan varje kommun och de tar ett stort ansvar för att utveckla företagsklimatet. De lär känna sina låntagare och vet vilka de kan lita på - även utan säkerhet. År 1928 fanns 498 sparbanker spridda över Sverige. Idag finns 63 sparbanker. Ronny berättade hur det i vissa områden inte går att genomföra generationsskifte i företag, för det finns inga finansiella aktörer som kan eller vill ge krediter för att underlätta skiftet.

Alla kan jobba för en lokal sparbank, menade Ronny och uppmanade åhörarna att alliera sig med småföretagen.

En miljon euro är vad som behövs för att starta en sparbank.

- Om människorna i en bygd lyckades spara ihop en miljon euro, så skulle de kunna starta en ny sparbank, enligt sparbankslagen, avslutade Ronny.

Vänner, dårar och familj satsar kapital på landsbygden

Louise Nordström är doktorand vid Handelshögskolan i Jönköping och skriver en rapport för Jordbruksverket där hon analyserar frågan om riskkapitalförsörjning på landsbygden. Hon inledde ett panelsamtal under Lokalekonomidagarnas andra dag med en kort redogörelse för hur det ser ut på finansmarknaden. Hon berättade att de som till största delen bidrar med kapital till nödvändiga investeringar är företagarens familj och vänner. På andra plats kommer banken.

”Riskkapital är sällan intressant för en liten företagare, eftersom det kan innebära att man lämnar ifrån sig inflytande över företaget.”

Hon berättade också att en engelsk studie visar att riskkapitalister inte investerar i företag som ligger mer än en timme bort. I Sverige finns ingen liknande undersökning. Louise konstaterade att venture capital (riskkapital) inte skapar tillväxt, det dras till tillväxtregioner.

Efter Louises introduktion fick de övriga deltagarna kommentera hennes rapport.

Rebecca Källström, Företagarna, ansåg att det behövs mer fakta om var företagen får sitt kapital ifrån. Riskkapital är sällan intressant för en liten företagare, eftersom

det kan innebära att man lämnar ifrån sig inflytande över företaget. Det är lättare att få familj och vänner att investera, men det är inte skattemässigt intressant. Företagarna har tittat på möjligheten att för privatpersoner att göra skatteavdrag för investeringar i småföretag.

Jörgen Lithander, Tillväxtanalys, introducerade begreppet Friends, Fools and Family – de tre f:en som ofta är det lilla företagets investerare/långivare. Han berättade att Tillväxtverket under den här programperioden har satsat på ett antal regionala riskkapitalfonder. Dock är de sällan aktuella för det lilla företaget.

Gun-Britt Mårtensson, Coompanion/Mikrofonden ansåg att de som nu är betydelsefulla för landsbygdsföretagen är Almi, Ekobanken, JAK och kreditgarantiföreningarna. Nu ligger även Mikrofonden i startgroparna som en ny aktör för social ekonomi och landsbygdsutveckling och fonden hoppas att få kapital bland annat från Inlandsinnovation AB. Bakom Mikrofonden står Coompanion, Ekobanken och Hela Sverige ska leva.

För Almi spelar det ingen roll var företagen ligger geografiskt, var Kristina Rudins budskap. Hon kom från Almi Mälardalen och sa att det viktiga är att de ser att det kommer att skapas en lönsamhet i företaget.

Gotlands bygdebolag samverkar för lokal utveckling

Gunnar Bendelin berättade om de gotländska utvecklingsbolagen på ett av seminarierna. Sex bolag är aktiva och ett sjunde på gång.

Aktiebolagsformens stora fördel är enligt Gunnar att den ger tyngd i kontakterna med omvärlden. Han tror också på bygdebolagen som en bra form för lokalt arbete. Självt är Gunnar aktiv i Nygarns utvecklings AB som startade 2005. Syftet med bolaget är att på olika sätt medverka till att utveckla näringslivet på Östergårdslandet. Bolaget äger den gamla skolan i Nygarn och här har de skapat ett hus med lokaler för olika typer av verksamheter.

Vitsen med företagshuset är att det finns lokaler till förfogande, säger Gunnar, och lokaler är en förutsättning för bygdeutveckling och för att skapa verksamheter. Tretton olika företag och föreningar hyr lokaler av bolaget och bland hyresgästerna finns advokat, tandläkare,

pizzabageri och lunchcafé.

De flesta som håller till i lokalerna bor i trakten och det gör verksamheterna mer hållbara, säger Gunnar. Han berättar, inte utan stolthet, att det nu finns uppemot 40 skattebetalare i företagshuset.

Alla de gotländska utvecklingsbolagen är samlade i en förening, Gotlands utvecklingsbolag i samverkan (Gubis). Gubis är en intresseförening för att stötta varandra, och medlemmarna har noga specificerat vad för typ av medborgarservice de ska tillhandahålla. Exempel på service är att bolla idéer, frågor om markägarskap, projektrådgivning och att vara rådgivare när nya bygdebolag växer fram. Gotlands kommun uppskattar arbetet som Gubis gör och ger 250 000 kronor i bidrag per år och bolag.

Nerväxt för levande ekonomier?

Huvudidén med nerväxtrörelsen (eng: degrowth) är att skala ner den ekonomiska aktiviteten till en nivå inom planetens gränser samt att lokalisera ekonomierna.

Tanken är att produktion och konsumtion minskas på ett kontrollerat sätt samtidigt som det minskade produktionsresultatet fördelas jämnt. Tillväxtdoktrinen överges och samhället organiseras efter att skapa så mycket välmående som möjligt.

Idag befinner sig jordens sammanlagda ekonomier i nerväxt, den ekonomiska aktiviteten var som störst 2007 och sedan dess har det bara gått utför. Men recessionen är inte kontrollerad utan mer kollapsartad och länderna krigar om naturresurserna istället för att fördela dem rättvist. Under seminariet som leddes av **SOFIE JOOSEE**, doktorand i kulturgeografi på Uppsala Universitet och **MIGUEL GANZO** (JAK Medlemsbank) fick deltagarna hitta egna lokala exempel på nerväxt och diskutera framgångsfaktorer och hinder.

Från Sofies forskning har hon lärt sig att förändringar kommer när de passar in i människors vardagsliv. "Vilka nerväxtförändringar passar in i ditt liv just nu?". Enligt Sofie är den kooperativa organisationsformen en viktig lösning, målet är att skapa företag som klarar sig

utan destruktiva beroenden av den globala ekonomin. Under seminariet riktades även kritik mot degrowth-begreppet: "Behövs verkligen konceptet om produktion och konsumtion kan göras hållbar?" och "Hur ska småskaliga lokala företag som vill växa och satsa på tillväxt hanteras – skall de strunta i det nu?". Inom

"Målet är att skapa företag som klarar sig utan destruktiva beroenden av den globala ekonomin."

nerväxt rörelsen finns också en riktning som hävdar att viss tillväxt är bra, om den sker i länder i syd eller inom vissa sektorer i samhället – exempelvis förnybar energi.

Denna dokumentation är ett urval ur programmet "Lokal ekonomi i praktiken".

Läs hela programmet samt tidigare års program på www.lokalekonomidagarna.se

Medarbetare: Ylva Lundkvist, Karin Wenström och Henrik Andersson

Producerad av: Linjalen Tre, Noll, Storuman

Hela Sverige ska leva!

Länsbygderådet i Västmanland

TILLVÄXT VERKET

SPARBANKERNAS RIKSFÖRBUND

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling, Europa investerar i landsbygdsområden

SLU

Jordbruksverket

Ekobanken ekologiskt - socialt - kulturellt

JAK MEDLEMSBANK

Omställning Sverige transitions sweden.se

COMPANION

LANTBRUKARNAS RIKSFÖRBUND

LOKALEKONOMIDAGARNA 2013

Intresset för lokalekonomi växer. För att möta det ökade efterfrågan på kunskap om lokalekonomi kommer vi under 2013 arrangera flera lokalekonomiska event. Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU), som i flera år har varit medarrangör till Lokalekonomidagarna, har fått i uppdrag av Näringsdepartementet att ordna en nordisk konferens om lokal kapitalförsörjning i samband med Nordiska ministerrådets möte i Åre i juni 2013.

Inför den nordiska konferensen kommer Hela Sverige ska leva och övriga medarrangörer arrangera regionala förkonferenser. Dessa kommer att genomföras på tre-fyra geografiskt spridda platser runt om i Sverige och vara endagskonferenser.

För att hålla dig uppdaterad om nästa års event besök vår hemsida www.lokalekonomidagarna.se